



Šifra kandidata:

**Državni izpitni center**



M 2 0 2 7 0 1 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

# EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

**Sobota, 29. avgust 2020 / 90 minut**

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:*

*Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.*

**SPLOŠNA MATURA**

## NAVODILA KANDIDATU

**Pazljivo preberite ta navodila.**

**Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.**

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

*Ta pola ima 20 strani, od tega 4 prazne.*



V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.



# Prazna stran

**OBRNITE LIST.**



### 1. naloga: Transformacijska krivulja in proizvodne možnosti

Vsaka družba se srečuje s problemom proizvodne izbire, zato morajo vsa gospodarstva kar najbolje zapolniti omejene proizvodne kapacitete.

1.1. Navedite tri temeljna ekonomska vprašanja, na katera mora odgovoriti vsaka družba.

---

---

---

(1 točka)

1.2. Pojasnite, kaj nam pokaže transformacijska krivulja.

---

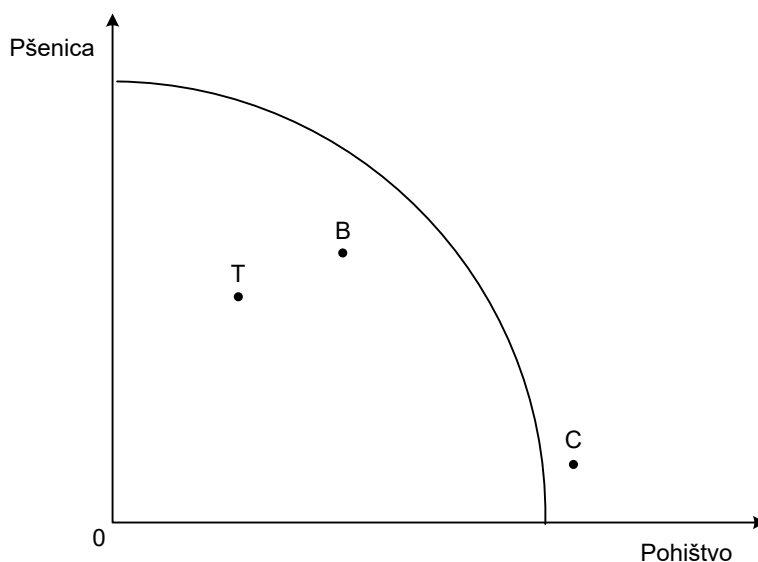
---

---

---

(2 točki)

1.3. Slika prikazuje transformacijsko krivuljo za državo Karnijo.





Podčrtajte pravilni navedbi.

Država Karnija je bila v lanskem letu s svojo proizvodno izbiro v točki T.

- To pomeni, da je izgubljala del **potencialnega** / **dejanskega** proizvoda. (1)
- Ker je v letošnjem letu zaposlila polovico brezposelnih oseb, se je njena proizvodna izbira spremenila. Na sliki to ponazarja premik iz točke T v

**katerokoli točko na krivulji / točko B / točko C.**

(1)  
(2 točki)

1.4. Analizirajte sliko transformacijske krivulje države Karnije v 3. vprašanju te naloge.

Podčrtajte pravilno navedbo oziroma dopolnite trditve, ki se nanašajo na značilnosti transformacijske krivulje.

- Transformacijska krivulja je padajoča, ker mora država Karnija za povečano proizvodnjo pohišta \_\_\_\_\_ .  
\_\_\_\_\_ . (1)
- Transformacijska krivulja je konkavne oblike, ker mora država Karnija za vsako dodatno enoto pšenice preusmeriti **več** / **manj** proizvodnih dejavnikov iz proizvodnje pohišta.

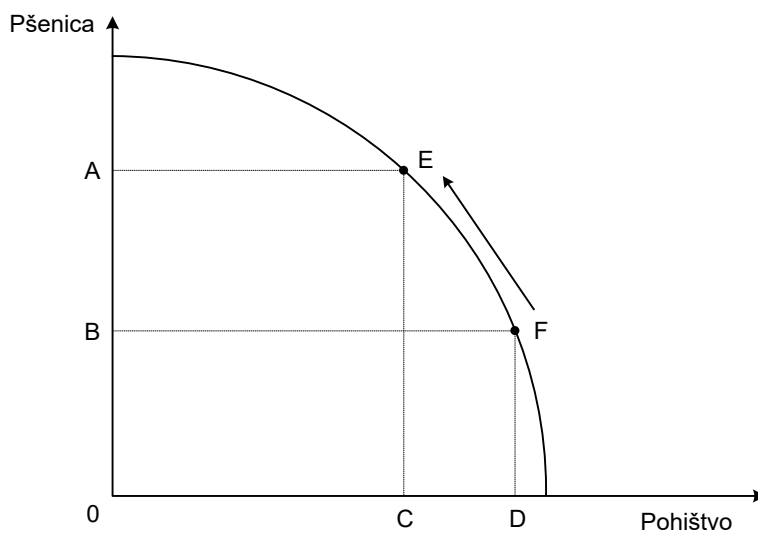
To je posledica dejstva, da so proizvodni dejavniki do neke mere \_\_\_\_\_ .

(2)  
(3 točke)



1.5. Država Karnija načrtuje v naslednjem letu spremembo proizvodne izbire.

Načrtovano spremembo prikazuje premik iz točke F v točko E.



Podčrtajte pravilni navedbi.

- Razlog/-i za to spremembo je/so

**suša / povečane potrebe po pohištvu / povečane potrebe po pšenici.**

(1)

- Alternativni strošek te spremembe prikazuje daljica **AB / AE / CD.**

(1)  
(2 točki)





## 2. naloga: Proizvodni dejavniki in merila uspešnosti poslovanja

Vsako podjetje za proizvodnjo dobrin potrebuje proizvodne dejavnike, ki so različni glede na vrsto proizvodnje. Pekarna Hlebec je specializirana za proizvodnjo polbelih hlebcev.

- 2.1. Navedite proizvodne dejavnike po Sayu in konkretne primere proizvodnih dejavnikov, ki jih za proizvodnjo polbelih hlebcev uporablja Pekarna Hlebec.

Proizvodni dejavniki – osnovne skupine	Primer proizvodnega dejavnika v Pekarni Hlebec

(3 točke)

- 2.2. Pekarna Hlebec je v preteklem letu prodala 50.000 polbelih hlebcev po ceni 2,20 EUR za hlebec. Pekarna ima zaposlena dva peka, ki letno zaslužita vsak po 10.000 EUR, letni stroški amortizacije pekarnice in opreme v njej znašajo 20.000 EUR, stroški moke in drugih sestavin pa so lani znašali 60.000 EUR. Kapital pekarnice Hlebec znaša 40.000 EUR.

- Izračunajte proizvodne stroške Pekarne Hlebec v lanskem letu.

(1)

- Izračunajte ekonomičnost poslovanja Pekarne Hlebec v lanskem letu.

(1)





- Izračunajte dobiček Pekarne Hlebec v lanskem letu.

(1)

- Izračunajte rentabilnost (profitno mero) Pekarne Hlebec v lanskem letu.

(1)

- Utemeljite vsaj en ukrep, s katerim bi Pekarna Hlebec lahko izboljšala svojo rentabilnost.

---

---

(1)  
(5 točk)

### 2.3. Na uspešnost poslovanja podjetja vpliva tudi učinkovitost delavcev.

- Navedite merilo uspešnosti poslovanja, s katerim merimo učinkovitost delavcev.

---

(1)

- Utemeljite vsaj en ukrep, s katerim bi Pekarna Hlebec povečala učinkovitost delavcev.

---

---

---

---

---

(1)  
(2 točki)



### 3. naloga: Dejavniki konkurence in ponudba

V državi Saliji je veliko pridelovalcev pšenice, ki jo prodajajo in kupujejo na trgu s popolno konkurenco.

- 3.1. Navedite in opišite vsaj dva pogoja, ki morata biti izpolnjena, da lahko govorimo o popolno konkurenčnem trgu.

---



---



---



---



---



---

(2 točki)

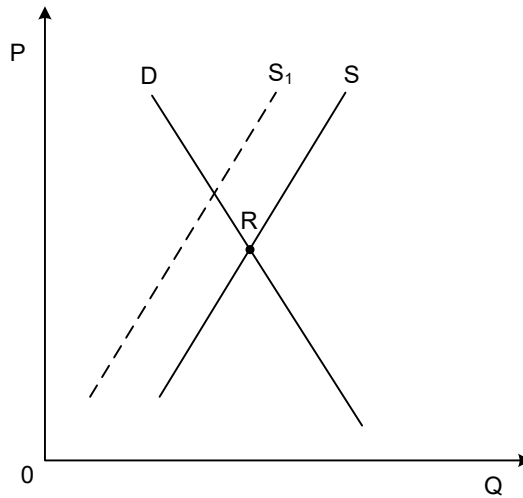
- 3.2. Na tržno ponudbo pšenice v Saliji vpliva več dejavnikov. V preglednici sta navedena dva. S **primerom** pojasnite, kako vsak od njiju vpliva na **ponudbo pšenice**.

Dejavnik ponudbe	Pojasnilo s konkretnim primerom
Stroški pridelave pšenice se znižajo.	
Cene drugih kmetijskih pridelkov se znižajo.	

(2 točki)



3.3. Slika prikazuje trg pšenice v Saliji.



Podčrtajte pravilni navedbi:

- Sprememba na trgu pšenice v Saliji je povzročila, da se (je) ravnotežna cena pšenice **zvišala / ni spremenila / znižala**  
in ravnotežna količina **povečala / ni spremenila / zmanjšala**.

(1)

- Obrazložite vsaj en razlog, zaradi katerega se je krivulja ponudbe pšenice premaknila iz  $S$  v  $S_1$ .

---

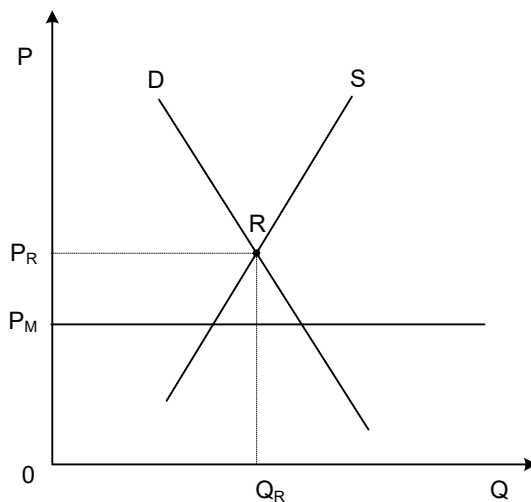
---

---

(1)  
(2 točki)



3.4. Vlada Salije je posegla na trg pšenice in določila ceno pšenice  $P_M$ .



Analizirajte sliko in podčrtajte pravilno navedbo:

- Cena  $P_M$  je **najnižja** / **najvišja** možna cena pšenice.

(1)

- Navedite in utemeljite najverjetnejši razlog, zaradi katerega je država posegla na trg pšenice.

---



---

(1)

- Pojasnite, kako reagirajo na ta ukrep kmetje, pridelovalci pšenice.

---



---

(1)

- Utemeljite en ukrep, s katerim bi vlada vplivala na pridelovalce pšenice tako, da bi bila določena cena  $P_M$  tudi ravnovesna cena.

---



---



---

(1)  
(4 točke)



M 2 0 2 7 0 1 1 2 1 3

Prazna stran

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

**OBRNITE LIST.**



#### 4. naloga: Dobiček

Razdelitev je faza reprodukcijskega procesa, ki da odgovor na eno izmed temeljnih ekonomskih vprašanj. Dobiček je temeljni cilj podjetniške dejavnosti.

4.1. Opredelite pojem dobiček.

---

---

---

---

(1 točka)

4.2. Uspešnost poslovanja se kaže v doseganju ekstradobička. Dopolnite trditvi:

- Ekstradobiček, ki je rezultat izjemno povečanega povpraševanja, imenujemo

\_\_\_\_\_ .  
(1)

- Ekstradobiček, ki pa nastane z uvajanjem učinkovitejših proizvodnih metod in z znižanjem povprečnih proizvodnih stroškov, se imenuje \_\_\_\_\_ .

(1)  
(2 točki)

4.3. Podjetnik si kapital za poslovanje lahko izposodi. Takrat je dobiček sestavljen iz dveh delov.

Vpišite ju v spodnji pravokotnik.

--	--

DOBIČEK

(1 točka)





### 5. naloga: Mednarodni ekonomski odnosi

Ko je kapital prevladal takorekoč v vseh sektorjih narodnega gospodarstva v razvitih deželah, je našel nove možnosti širjenja na svetovno raven.

#### 5.1. Dopolnite povedi.

Sodobna gospodarstva so odprta gospodarstva. Del proizvedenih proizvodov in storitev je namenjen \_\_\_\_\_, hkrati pa vsaka država številne dobrine in storitve ter proizvodne dejavnike \_\_\_\_\_. Vse transakcije, ki gredo legalno preko državne meje v določenem obdobju (v letu dni), se beležijo v \_\_\_\_\_.

(2 točki)

#### 5.2. Pojasnite, zakaj sta **deleža uvoza** in **izvoza** blaga in storitev v bruto domačem proizvodu praviloma dosti večja v majhnih državah (kakršna je Slovenija), kakor pa v velikih državah (kakršne so ZDA).

– Pojasnilo za delež uvoza blaga in storitev: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

(1)

– Pojasnilo za delež izvoza blaga in storitev: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

(1)  
(2 točki)

#### 5.3. Dopolnite naslednje trditve o transnacionalni korporaciji.

Za transnacionalno korporacijo je značilno, da se kapital zbere v \_\_\_\_\_, medtem ko je proizvodnja razporejena v več \_\_\_\_\_. Kapital je pri iskanju dobička bolj \_\_\_\_\_, saj išče korporacija sredstva širše, na mednarodnem trgu.

Transnacionalne korporacije delujejo na številnih področjih, zlasti pa *(naštejte vsaj dve)*

\_\_\_\_\_

(2 točki)





- 5.4. Nemška tovarna avtomobilov BMW je transnacionalna korporacija (TNK) s stoletno tradicijo, ki zaposluje več kot 100.000 delavcev. Navedite štiri različne razloge, zakaj ima BMW proizvodne obrate v Spartanburgu v Združenih državah Amerike in v Shenyangu na Kitajskem, in pri tem upoštevajte različne lokalne gospodarske okoliščine.

BMW-jev obrat	Razlogi
Spartanburg, Združene države Amerike	1.
	2.
Shenyang, Kitajska	1.
	2.

(2 točki)

- 5.5. Odpiranje podružnic TNK prinese s seboj številne pozitivne, pa tudi negativne učinke. Utemeljite vsaj **dva pozitivna** učinka, ki bi prepričala župana, da bi podprl naložbo BMW-ja v Mariboru.

---

---

---

---

---

---

---

(2 točki)



## 6. naloga: Prebivalstvo

Prebivalstvo je najpomembnejši dejavnik bruto domačega proizvoda. Pri ustvarjanju BDP ni pomembno le število prebivalcev, temveč tudi vse tiste družbenoekonomske značilnosti prebivalstva, ki kažejo na njegovo delovno sposobnost.

6.1. Opredelite naravno rast prebivalstva.

---

---

(1 točka)

6.2. Navedite, kako izračunamo stopnjo rodnosti (natalitete).

---

---

---

(1 točka)

6.3. Podčrtajte pravilni navedbi in dopolnite trditev:

Stopnji rodnosti in smrtnosti se spreminjata z gospodarskim razvojem.

- Z gospodarskim razvojem se najprej **zniža** / **zviša** stopnja smrtnosti, z zamikom pa se **zniža** / **zviša** stopnja rodnosti.

(1)

- Za razvite države je značilno, da je stopnja naravne rasti prebivalstva \_\_\_\_\_.

(1)  
(2 točki)

6.4. Brezposelnost je eden največjih gospodarskih problemov večine držav.

- Pojasnite pojem aktivno prebivalstvo.

---

---

---

(1)



V preglednici so prikazani podatki o prebivalstvu oz. delovni sili v Sloveniji v juniju leta 2008.

Aktivno prebivalstvo	942.738
Delovno aktivno prebivalstvo	882.028
Registrirano brezposelni	60.710
Brezposelni po metodi ILO	39.595

Vir: SURS in Banka Slovenije

- Izračunajte stopnjo registrirane brezposelnosti.

Izračun:

Rezultat: \_\_\_\_\_

(1)

- Pojasnite aktivno in pasivno politiko zaposlovanja.

Pasivna politika zaposlovanja: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ (1)

Aktivna politika zaposlovanja: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ (1)

(4 točke)

#### 6.5. Podčrtajte pravilni navedbi:

V letu 2015 je bila v neki državi stopnja rasti povprečne nominalne bruto plače 8,8 %, stopnja rasti povprečne realne plače pa 1,7 %. Zato lahko trdimo,

- da je bila stopnja inflacije v tem letu **manjša** / **enaka** / **večja** kakor stopnja rasti povprečne nominalne bruto plače.

(1)

- da je bila kupna moč prebivalstva v letu 2015 **manjša** / **enaka** / **večja** kakor leta 2014.

(1)

(2 točki)

